

Saara Naukkarinen

27.5.2021

Hallituksen esitykseksi avoimen datan direktiivin täytäntöönpanoa koskevaksi lainsäädännöksi HE 74/2021 vp

Eduskunta

Hallintovaliokunta

Kutsu kuultavaksi, asia: HE 74/2021 vp Hallituksen esitys avoimen datan direktiivin täytäntöönpanoa koskevaksi lainsäädännöksi

Kiitämme mahdollisuudesta tulla kuulluksi ja esitämme mielipiteenämme seuraavaa:

Soveltamisala energia-alalla

Soveltamisalan osalta energia-alan toimijoista lain piirissä olisivat julkisesti omistettujen sähkö- ja kaasuverkkoyhtiöiden (ml. kantaverkkoyhtiöt) asiakirjat siltä osin, kun kyse on sähkömarkkina- tai maakaasumarkkina-alueissa säädettyistä velvollisuuksista, joista muodostuu velvoite tuottaa yleishyödylliseksi katsottavaa palvelua.

Lainsäädännössä ei havaittuja velvoitteita uudelleen käyttöön

Hallituksen esityksen vaikutusten arviointia käsittelevässä kohdassa todetaan, ettei valmistelun aikana ole tunnistettu energia-alan toimijoiden kohdalla erityissääntelyä, joka velvoittaisi toimialalla toimivia yrityksiä asettamaan niiden hallussa olevia, yleishyödyllisen palvelun tuottamiseen liittyviä asiakirjoja saataville kaupallista tai muuta kuin kaupallista uudelleenkäyttöä varten. Siten ehdotetun lain vaikutukset rajautuisivat sähköverkkotoiminnan ja maakaasuverkkotoiminnan osalta näin ollen vain niihin asiakirjoihin, joiden uudelleenkäytön kyseisillä toimialoilla toimivat julkiset yritykset päättävät itse sallia.

Energiateollisuus ry ei myöskään ole tunnistanut alan lainsäädännöstä velvoitteita, joiden perusteella sähkö- ja maakaasuverkkoyhtiöillä olisi velvollisuus asettaa asiakirjoja saataville nimenomaan uudelleenkäyttöä varten tai myöskään muuta sellaista lainsäädäntöä, jossa julkaisuvelvoitteen tarkoituksena olisi uudelleenkäytön mahdollistaminen.

Yrityksen on nimenomaisesti sallittava asiakirjan uudelleenkäyttö

Hallituksen esityksessä eräitä yleishyödyllisiä palveluita tuottavien yritysten tiedon uudelleenkäytöstä annetun lain 3 §:ssä todetaan: "Yrityksen, joka sallii hallussaan olevan asiakirjan käytön kaupallisiin tai muihin kuin kaupallisiin tarkoituksiin tai jonka

on sallittava hallussaan olevan asiakirjan tällainen käyttö lainsäädännön, kansainvälisten sopimusten, viranomaisen määräyksen tai muun sitä velvoittavan syyn nojalla, on noudatettava tämän lain säännöksiä asiakirjan käytön ehdoista ja asiakirjan saatavuudesta”.

Hallituksen esityksen perusteluissa on tarkennettu, että laissa säädetyt velvoitteet tulisivat siten sovellettavaksi vasta, kun yritys on sallinut asiakirjan uudelleenkäytön, eli käytön alkuperäisestä tarkoituksesta poikkeaviin kaupallisiin tai muihin kuin kaupallisiin tarkoituksiin. Säännökset tulisivat ensinnäkin silloin, kun yritys on vapaaehtoisesti sallinut organisaation ulkopuolisen toimijan käyttää asiakirjaa kaupallisiin tai muihin kuin kaupallisiin tarkoituksiin. Uudelleenkäytön ei katsottaisi olevan sallittua yksin sillä perusteella, että yrityksellä on velvollisuus toimittaa tietyt tiedot toimivaltaiselle viranomaiselle.

Hallituksen esityksen perusteluista on pääteltävissä, ettei pelkkä tietojen julkaisuvelvoite kansallisessa lainsäädännössä tuo julkisen yrityksen asiakirjoja uudelleenkäytöstä annetun lain piiriin, vaan laki tulee sovellettavaksi vain, jos julkaisuvelvoitteesta käy ilmi, että se on annettu uudelleenkäytön mahdollistamista varten tai velvoitteen taustalla on uudelleenkäytön mahdollistaminen. Perusteluissa on ongelmallista, ettei ehdotetusta lakitekstistä tai lain perusteluista käy ilmi se, että miten yritys itse sallii asiakirjan käytön kaupallisiin tai muihin kuin kaupallisiin tarkoituksiin. Ehdotetussa eräiden julkisten yritysten tiedon uudelleenkäytöstä annetussa laista ja sen perusteluista tulisi selkeästi ilmetä, ettei julkiselle yritykselle asetettu tietojen julkaisuvelvoite tähtää uudelleenkäytön sallimiseen, ellei se käy ilmi suoraan kyseisestä sääntelystä tai sen perusteluista.

Lisäksi pidämme ongelmallisena, ettei eräiden julkisten yritysten tiedon uudelleenkäytöstä annetusta laista tai sen perustelutekstissä ole enempää avattu sitä, ettei pelkkä julkaisuvelvoite, jonka taustalla on joku muu peruste kuin uudelleen käytön salliminen johda lain soveltumiseen. Perusteluissa on ainoastaan todettu, että uudelleenkäyttöä ei katsottaisi olevan yksin sillä perusteella, että yrityksellä on velvollisuus toimittaa tietyt tiedot toimivaltaiselle viranomaiselle. Asiakirjoja pyytävän henkilön tai yrityksen voi olla hankala arvioida, milloin julkiselle yritykselle asetettu julkaisuvelvoite tähtää asiakirjojen uudelleenkäytön sallimiseen ja milloin ei. Vastaavasti julkisen yrityksen voi olla hankala perustella, ettei lainsäädännön julkaisuvelvoite tähtää asiakirjan uudelleen käytön sallimiseen, vaan siihen on joku muu peruste. Siten näemme tärkeäksi, että asiaa selkeytettäisiin, jotta välttyttäisiin myöhemmin mahdollisilta tulkintaongelmilta sen suhteen, onko yrityksen sallittava uudelleenkäyttö vai ei.

Arvokkaat tietoaaineistot

Hallituksen esityksen julkaisun aikana komission delegoitujen säädösten sisältö arvokkaista tietoaaineistoista ei ollut vielä selvillä. Komission delegoidut säädökset arvokkaista tietoaaineistoista saattavat sisältää energiankulutustiedot yhtenä teemaluokkana. Verkkoyhtiöiden tulee lainsäädännön mukaan toimittaa

Energiavirastolle monopolitoimintaa kuvaavia tunnuslukutietoja ja pitää ne julkisesti saatavilla. Tunnuslukutietoihin sisältyy tieto myös verkonhaltijan vastuualueella siirretystä energiasta. Tunnuslukutietojen perusteella valvovan viranomaisen on mahdollista arvioida yhtiöiden taloudellista tilannetta ja verkon tilannekuvaa, eikä tietojen toimittamisella tai julkisesti saatavilla pitämisellä tähdätä tässä tapauksessa tietojen uudelleenkäytön sallimiseen. Sellaiseen tarkoitukseen ei viitata sähkömarkkina-laissa tai asiaa koskevassa Energiaviraston määräyksessä tai niiden perusteluissa.

Verkkoyhtiöillä ei siten ole lainsäädännössä annettua velvoitetta julkaista tunnuslukutietojaan uudelleenkäyttöä varten, joten tällöin energiankulutustiedot, vaikka ne tulisivatkin luokitelluiksi arvokkaiksi tietoa-aineistoiksi, eivät tulisi lain soveltamisalan piiriin, koska niitä esitetyn eräiden julkisten yritysten tiedon uudelleenkäytöstä annetun lain 3 §:n mukaisesti ei ylipäätään ole velvoitetta saattaa uudelleenkäytettäväksi.

Hallituksen esityksen 5 §:ssä säädetään arvokkaiden tietoa-aineistojen saatavuudesta. Säännöksellä ei määritettäisi sitä, milloin yrityksellä on velvollisuus luovuttaa tietoja. Näkemyksemme mukaan lain ja lain perustelutekstin selvennys siten, ettei pelkkä tietojen julkaisuvelvoite tai velvoite pitää tiedot julkisesti saatavilla johda lain velvoitteiden soveltamiseen, olisi tärkeä erityisesti tästä arvokkaiden tietoa-aineistojen saataville asettamisen näkökulmasta.

Ystävällisin terveisin,

ENERGIATEOLLISUUS RY

Saara Naukkarinen

Lakimies